

Найбільший рівень загального скорочення населення спостерігався у Верхньорогачицькому (13,3 особи на 1000 наявного населення), Великолепетиському (12,9 осіб) та Іванівському (12,6 осіб) районах.

Разом з тим, порівняно з 2005 роком, за підсумками якого показник природного скорочення населення склав -7,2 особи на 1000 наявного населення, зафіксовано достатньо стійку тенденцію щодо покращення зазначеного показника[3].

За підсумками 2013 року показник народжуваності склав 11,4 особи на 1000 наявного населення, смертності - 14,9 особи на 1000 наявного населення, природне скорочення населення дорівнює 3,5 осіб на 1000 наявного населення, що відповідає середньому показнику по Україні.

Природне скорочення населення відбувається як за рахунок міського, так і сільського населення, при цьому інтенсивність зменшення міського населення є постійно вищою, ніж сільського.

На початок 2014 року за рахунок природного скорочення чисельність міського населення в області зменшилась на 2613 осіб (відповідний показник 2005 року - 4669 осіб), сільського населення - на 1135 осіб (3565 осіб) [2, с. 85].

Отже, протягом останніх років в області спостерігається від'ємний природний приріст населення, що свідчить про перевищення рівня смертності населення над рівнем народжуваності.

Література:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrcensus.gov.ua>.
2. Гальчук О. Особливості сучасної демографічної ситуації в Херсонській області / О. Гальчук, Д. Мальчикова; ред. Г. О. Виноградов // Наукові записки Херсонського відділу географічного товариства. – Херсон, 2005 – С. 85- 89.
3. Природний рух населення Херсонщини: статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pravda.ks.ua/kherson_ks/important/7927-prirodnij-naselennya-xersonshhni.

ДАВИДОВ О. В., МАЛЬЧИКОВА Д. С., ПИЛИПЕНКО І. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЕКОЛОГІВ В ХЕРСОНЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Херсонський державний університет має багаторічний досвід підготовки екологів за усіма освітньо-кваліфікаційними рівнями. Так, з 1999 року почалась підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», а вже в 2004 році відбувся перший випуск фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», в 2005 році розпочато підготовку студентів за магістерською програмою.

Зараз в межах Херсонського державного університету підготовка майбутніх фахівців екологів здійснюється на факультеті біології,

географії і екології. Підготовку студентів напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» забезпечують викладачі 13 кафедр. Підготовку студентів спеціальності 7.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» забезпечують спеціалісти 3 кафедр, а спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» забезпечують викладачі 5 кафедр.

Випускаючою кафедрою є кафедра екології та географії, на якій працюють 17 викладачів, серед яких 13 на постійній основі, 4 зовнішні сумісники. Серед працюючих на постійній основі 1 професор, доктор геолого-мінералогічних наук – Вінніченко Г.П., 8 доцентів, серед яких 2 кандидата географічних наук (Давидов О.В., Охременко І.В.) та 5 кандидатів біологічних наук (Русіна Л.Ю., Семенюк С.К., Кундельчук О.П., Сараненко І.І., Мельник Р.П.), 1 кандидат сільськогосподарських наук (Приймак В.В.), 1 старший викладач (Пономарьова А.А.), 2 викладачі (Луцкіна І.В., Бровко М.О.) та 1 асистент – Меркулова О.О.

На кафедрі працює 4 зовнішні сумісники, серед яких 2 професори (Пилипенко Ю.В., Морозов О.В.), 1 доцент, кандидат географічних наук (Кіріяк С.Г.), 1 викладач, кандидат географічних наук (Букарева С.А.).

Діяльність випускової кафедри екології та географії, а також кафедр ботаніки, соціально-економічної географії та біології людини і імунології, спрямована на забезпечення широкомасштабної навчально-методичної, наукової, організаційної роботи щодо підготовки фахівців екологів. Пріоритетом розвитку випускової кафедри екології та географії факультету біології, географії і екології Херсонського державного університету є підготовка фахівців екологів, компетентних у вирішенні проблем Причорноморського регіону.

Щорічно збільшується кількість студентів екологів на старших курсах, які зараховуються в рамках ліцензованого обсягу на основі здобутого за спорідненим напрямом освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст». Так, у 2011-2012 навчальному році при наявності 19 осіб контингенту студентів денної форми навчання за напрямом підготовки 6.040106. Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування було додатково зараховано 4 особи за рахунок прийому молодших спеціалістів з Херсонського гідрометеорологічного технікуму Одеського державного екологічного університету.

З метою підготовки конкурентоспроможних фахівців, що зможуть ефективно працювати в реальних умовах, на напрямку підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та

збалансованого природокористування» було створено дві спеціалізації: «Екологічний контроль та аудит» та «Заповідна справа».

Спеціалізація «Екологічний контроль та аудит» забезпечується введенням до планів підготовки чотирьох варіативних навчальних дисциплін: «Екологічний аудит», «Екологічний менеджмент», «Екологічний інжиніринг» та «Екологічний маркетинг», у викладанні яких задіяні провідні викладачі кафедри екології та географії. Завдяки введенню відповідної спеціалізації студенти екологи отримали можливість проходити виробничу практику в межах нових спеціалізованих баз практики, серед яких: ДП «Херсонський науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації», Цюрупинське міжрайонне управління водного господарства, ТОВ «Ліміт плюс». Важливим фактом є також те, що студенти які мають достатній рівень знань з відповідних дисциплін, після проходження практики запрошуються на роботу до відповідних установ. Так, навесні 2014 року три майбутні випускники екологи отримали гарантійні листи працевлаштування від ТОВ «Ліміт плюс».

Для отримання спеціалізованих знань для студентів екологів спеціалізації «Заповідна справа» викладаються чотири дисципліни: «Заповідна созологія», «Природа Херсонської області та її охорона», «Механізми створення та функціонування заповідних територій», «Біорізноманіття та охорона степових екосистем». При викладанні дисциплін цієї спеціалізації зайняті 3 викладачі кафедри ботаніки, з яких два професори, доктори біологічних наук та один доцент, кандидат біологічних наук.

Враховуючи той факт, що в межах Херсонської області об'єкти природно-заповідного фонду займають значну частину території, введення такої спеціалізації дозволило істотно збільшити кількість баз практики. Так, лише у 2013-14 навчальному році під час навчальних та виробничих практик, студенти екологи отримали можливість отримати досвід роботи в умовах «Чорноморського біосферного заповідника», «Біосферного заповідника Асканія-Нова», Національних природних парків «Олешківські піски» та «Джарилгацький».

Слід також зауважити, що наявність зазначених спеціалізацій істотно розширює тематику науково-дослідної роботи студентів, а також сприяє підвищенню рівня підготовки курсових та дипломних робіт. Науково-дослідна діяльність і міжнародні зв'язки випускаючої кафедри екології та географії проводяться у відповідності з кафедральними темами, що мають, в більшості випадків, комплексний характер. Спектр тем, в рамках яких проводять дослідження викладачі кафедри, достатньо широкий. Серед них фундаментальні та прикладні роботи, які носять ініціативний характер чи включені до координаційних планів по розробці найважливіших пріоритетних наукових напрямків:

- раціональне використання природних ресурсів;

- оптимізація природокористування в береговій зоні моря;
- екологічна безпека;
- збереження біорізноманіття.

Найкращі студенти спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища», а також викладачі кафедри, мають можливість навчатися в аспірантурі. Безпосередньо на кафедрі екології та географії працює дві аспірантури: за спеціальностями 04.00.01 загальна та регіональна геологія, якою керує професор Вінніченко Г.П., а також зі спеціальності 16.00.10 ентомологія (науковий керівник - доцент Русіна Л.Ю.)

До виконання зазначених досліджень широко залучаються студенти. Протягом навчального року на кафедрі працювали успішно дві проблемні студентські наукові групи: «Морфодинамічні особливості берегової зони Херсонської області» (керівник доц. Давидов О.В.) та «Екологічна інфраструктура об'єктів різних рівнів» (керівник доц. Охременко І.В.).

Результати досліджень опубліковані в статтях та доповідались на науково-практичних конференціях різних рівнів. Протягом 2010-2013 років викладачами кафедри разом зі студентами та магістрами опубліковано понад 50 наукових статей, 20 студентів взяли участь у науково-практичних конференціях.

ДАВИДОВ О. В., СІМЧЕНКО С. В., АФАНАСЬЄВА О. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВОЇ ГЕОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМКУ ПІДГОТОВКИ 6.040104 ГЕОГРАФІЯ* В ХЕРСОНЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В сучасних умовах активної інтеграції України до Європейського Союзу поряд з іншими напрямками розвитку провідне місце посідає культурно-освітній. Уже зараз система освіти нашої держави переходить до основних принципів положень Болонського процесу, що вимагає, зокрема, від вищої школи фронтального реформування методів і методологій підготовки висококваліфікованих фахівців, спеціалістів сучасного міжнародного рівня.

У зв'язку з цим на факультеті біології, географії і екології Херсонського державного університету зазнають глибоких змін як сама структура навчальних планів із різних спеціальностей, так і методика підготовки майбутніх географів. Це стосується, зокрема, і проведення навчально-польових практик із основних фахових дисциплін, до яких відноситься геологія і геоморфологія.